

NYT FRA SPROGNÆVNET

MAJ 2025

Dansk
Sprognævn

INDHOLD

Knuder, kløvninger eller relativsætninger? Kommateringen i nogle komplicerede sætningsstrukturer

Hvor er det kommaet skal stå i
knuder og kløvninger?

Samleje uden samtykke – er det overhovedet muligt?

Straffelovens § 216 bruger ordet
samleje til at beskrive voldtægt.
Men er det den rigtige brug af
ordet?

Ny bogudgivelse om grammatik i 1800-tallet

*Mange grublende Dage ere
gaaede forud*

Spørgsmål & svar

- Avocadoscanner
- Fx, f.eks. og for eksempel



Knuder, kløvninger eller relativ-sætninger? Kommateringen i nogle komplicerede sætningsstrukturer

Formålet med denne artikel er at forklare hvor kommaet skal stå i en række komplicerede sætningsstrukturer der indimellem ligner hinanden.



MICHAEL NGUYEN
(f. 1989), er forsker i
Dansk Sprognavn.



KOMMATERING ER NOGET SOM MANGE

sprogbrugere er i tvivl om. Cirka en fjerdedel af alle de spørgsmål Dansk Sprog-

nævn får i **spørgetelefonen**, handler om komma. I denne artikel vil jeg behandle en række sætningskonstruktioner som en del sprogbrugere har problemer med. Mere specifikt drejer det sig om kommateringen i såkaldte sætningsknuder, sætningskløvninger og relativsætninger når disse konstruktioner ligner hinanden:

- (1) De spurgte, hvilke idéer det var, der havde gang på jord. (kløvning)
- (2) De spurgte, hvilke idéer hun troede(,) havde gang på jord. (knude)
- (3) Det sagde han(,) var løgn. (knude)
- (4) Det, han sagde, var løgn. (relativsætning)

Kommateringen i disse konstruktioner volder især problemer når man generelt vælger at sætte startkomma (§ 49) – altså komma før ledsætninger. Derfor er udgangspunktet for denne artikel at man som skribent generelt har tilvalgt startkomma og skal kommatere sætninger som (1)-(4).¹

I eksemplerne vil jeg således sætte startkomma. Og når et komma er valgfrit, angives dette i parenteser, altså: (,). I den øvrige tekst, dvs. i

1 Hvis man generelt fravælger at sætte startkomma, skal sætningerne kommatere således:

- (i) De spurgte hvilke idéer det var der havde gang på jord. (kløvning)
- (ii) De spurgte hvilke idéer hun troede havde gang på jord. (knude)
- (iii) Det sagde han var løgn. (knude)
- (iv) Det han sagde, var løgn. (relativsætning)



al den tekst der ikke omhandler eksemplerne, sætter jeg ikke startkomma.

Som det ses af (1)-(4), er kommateringen forskellig, alt afhængigt af hvilken konstruktion der er tale om. I artiklen her gennemgår jeg konstruktionerne og forklarer hvorfor der skal sættes komma som angivet i (1)-(4). Men først giver det mening at gennemgå de grundlæggende begreber der vil blive brugt her (og i øvrigt i mange andre af Sprognævnets publikationer).

DE GRUNDLÆGGENDE BEGREBER

For at forstå kommareglerne er det nødvendigt at kunne skelne mellem hel- og ledsætninger. En helsætning er en sætning som ikke er en del af en anden sætning (Heltoft et al. 2020: 40). En ledsætning er derimod en del af en anden sætning (Heltoft et al. 2020: 58). En ledsætning kan være en del af en helsætning, eller den kan være en del af en anden ledsætning, fx som direkte objekt (i det følgende afgrænses alle ledsætninger med kantede parenteser):

- (5) Vi havde sagt, [at man kunne få gratis pølser rundt om hjørnet].
- (6) De havde hørt, [at vi havde sagt, [at man kunne få gratis pølser rundt om hjørnet]].

I (5) er ledsætningen [at man kunne få gratis pølser rundt om hjørnet] en del af helsætningen Vi havde sagt, [at man kunne få gratis pølser rundt om hjørnet].

I (6) er ledsætningen [at man kunne få gratis pølser rundt om hjørnet] en del af ledsætningen [at vi havde sagt, [at man kunne få gratis pølser

rundt om hjørnet]]. Den sidstnævnte ledsætning, altså [at vi havde sagt, [at man kunne få gratis pølser rundt om hjørnet]], er en del af helsætningen De havde hørt, [at vi havde sagt, [at man kunne få gratis pølser rundt om hjørnet]].

KLØVNINGER OG KNUDER

Som nævnt giver sætninger som (1) og (2), her gentaget som (7) og (8), indimellem anledning til kommaspørgsmål i Sprognævnets spørgetelefon:

- (7) De spurgte, [hvilke idéer det var, [der havde gang på jord]]. (kløvning)
- (8) De spurgte, [hvilke idéer hun troede(,) [havde gang på jord]]. (knude)

Kommaet før *der* i (7) er **obligatorisk** fordi det indleder en ledsætning (startkomma), mens kommaet før *havde* i (8) er **valgfrit** på trods af at det indleder en ledsætning. Det er imidlertid ikke åbenlyst hvorfor der er denne forskel. At der skal kommatere forskelligt, skyldes at der er tale om to forskellige konstruktioner, nemlig konstruktionerne kløvning og knude.²

Konstruktionen kløvning består af 'det' + en form af *være* + et fremhævet led (understreget i det følgende) + en efterfølgende ledsætning', fx:

- (9) Det var disse idéer, [der havde gang på jord].

² For mere dybdegående litteratur om kløvninger og knuder, se fx Christensen (2019) og Jensen (2002).

»

Det fremhævede led er *disse idéer*, og dette led står normalt umiddelbart foran ledsætningen. I (10) er der også tale om kløvning, og det fremhævede led er her *hv*-leddet *hvilke idéer*:

(10) De spurgte, [hvilke idéer det var ___, [der havde gang på jord]]. (svarer til (1)/(7)).

Som pilen angiver, er det fremhævede led rykket frem til starten af ledsætningen (*hv*-led er typisk rykket frem). Den position som leddet er rykket frem fra, er markeret med "___". Det vigtige er at det fremhævede led **ikke** er rykket ud af ledsætningen (pilen angiver at leddet ikke er rykket ud af en parentes).

Derimod er der ved knuder **pr. definition** et led der er rykket ud af en ledsætning.³ Nedenfor gives der først et eksempel uden en knude og derefter et eksempel med en knude:

(11) Hun troede, [*disse idéer* havde gang på jord]. (uden knude)

(12) Disse idéer troede hun(,) [___ havde gang på jord]. (med knude)

I (11) står leddet *disse idéer* i ledsætningen. I (12) er dette led derimod rykket ud af ledsætningen (og altså ud af parentes), og der er derfor tale om en knude. I (13) er der ligeledes tale om en knude, hvor leddet *hvilke idéer* er rykket ud af ledsætningen:

3 En sætning kan indeholde både en kløvning og en knude samtidigt, og det betyder at der i kløvning kan være involveret et led der er rykket ud af (mindst) en ledsætning:

(i) Hvilken person troede du(,) [det var ___, [hun havde snakket med]]?



(13) De spurgte, [hvilke idéer hun troede(,) [___ havde gang på jord]]. (knude)

Dette eksempel var udgangspunkt for artiklen (se eksempel (1)/(7)). Eksemplet kan nu stilles overfor (14), som også var udgangspunkt for artiklen:

(14) De spurgte, [hvilke idéer det var ___, [der havde gang på jord]]. (kløvning)

I knuden i (13) er det **valgfrit** at sætte kommaet dér hvor ledsætningen starter, dvs. foran [___ havde gang på jord]. I kløvningen i (14) er det derimod **obligatorisk** at sætte komma dér hvor ledsætningen starter, dvs. foran [der havde gang på jord]. Valgfriheden i knuden skyldes denne passage i § 49.5 i *Retskrivningsordbogen*:

"I en sætningsknude kan startkommaet altid udelades foran den eller de ledsætninger hvorfra et led er flyttet frem. Hvis man i øvrigt har valgt at sætte startkomma ved



ledsætninger, kan man dog også valgfrit sætte startkomma i sætningsknuder (...).”

Forskellen i kommateringen af eksempler som (13) og (14) bunder i den tidligere nævnte passage: Det er valgfrit at sætte startkomma i knuder, men ikke i kløvninger og mange andre konstruktioner. Knuder udgør således en undtagelse fra reglen om at man skal sætte komma foran ledsætninger (når man altså generelt har tilvalgt startkomma).

KNUDER OG RELATIVSÆTNINGER

Knuder kan ikke kun forveksles med kløvninger, men også med relativitysætninger. En del spørger kommer således i tvivl om kommateringen i sætninger som følgende (allerede nævnt i indledningen):

(15) Det sagde han(,) [___ var løgn]. (knude)

↑

(16) Det, [han sagde], var løgn. (relativsætning)

I (15) er der igen tale om en knude; her er leddet *det* rykket ud af ledsætningen (sammenlign med *Jeg sagde, [det var en god idé]*, hvor *det* ikke er rykket ud). I knuder er det som sagt valgfrit at sætte startkomma foran den eller de ledsætninger som et led rykker ud af (§ 49.5), og derfor er startkommaet i (15) valgfrit.

I (16) er *det* ikke rykket ud af ledsætningen, som her er en relativitysætning. Der er derimod tale om at relativitysætningen lægger sig til *det*. Der skal sættes komma før og efter relativitysætningen (hhv. start- og slutkomma) – ligesom ved andre ledsætninger (§ 49.1).

AFRUNDING

I denne artikel har jeg behandlet kommateringen i en række udviklede sætningskonstruktioner: knuder, kløvninger og relativitysætninger. Hvordan der skal kommateres, afhænger af hvilken konstruktion der er tale om. Konstruktionerne kan dog ligne hinanden så meget at det kan være vanskeligt at skelne mellem dem. I denne artikel har jeg forklaret hvordan de forskellige konstruktioner skal kommateres.



REFERENCER

- Christensen, Marie Herget. 2019. Sætningskløvninger koder fokus og non-fokus i dansk. *Ny forskning i grammatik* 26. 54-70.
- Heltoft, Lars, Eva Skafte Jensen, Ida Elisabeth Mørch & Jørgen Schack. 2020. *Grammatiske termer* (Dansk Sprognævnets skrifter 50). Bogense: Dansk Sprognævn.
- Jensen, Anne. 2002. Sætningsknuder i dansk. *NyS, Nydanske Sprogstudier* 29. 105-124.

Samleje uden samtykke – er det overhovedet muligt?

I den paragraf i straffeloven der handler om voldtægt, bruges ordet *samleje*, men indikerer dette ord ikke at der er tale om en gensidig handling og en handling som forudsætter samtykke? Det spørgsmål er omdrejningspunktet for denne artikel.



**ANNA SOFIE
HARTLING**
(f. 1982), er senior-
forsker i Dansk
Sprognævn.



STRAFFELOVENS § 216

OM VOLDTÆGT

bruges ordet *samleje* fire gange (mine understregninger nedenfor) – to gange i

stykke 1:

”For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri. Det samme gælder den, der tilsniger sig samleje med en person, der forveksler gerningspersonen med en anden.”

Og to gange i stykke 2:

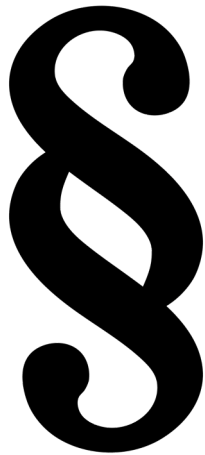
”For voldtægt straffes med fængsel indtil 12 år den, som har samleje med et barn under 12 år. På samme måde straffes den, som er fyldt 22 år og har samleje med et barn under 15 år.”

Men kan ordet *samleje* i almensproget – historisk og i dag – overhovedet henvise til en sådan ikkegensidig handling? Det spørgsmål er vi blevet stillet i Sprognævnet.

ORDET SAMLEJE I 1700- OG 1800-TALLET

I *Ordbog over det danske Sprog* (ODS), som er en historisk ordbog der dækker dansk fra 1700 til 1950, kan man se at *samleje* har været anvendt med tre betydninger som ikke længere er gængse:

- 1) Det har i fælleskøn – *en samleje* – omkring år 1700 betydet ’det at have lejet noget i fælles-



skab, sammen med en anden (andre)' (tilsvarende var en *samlejer* en 'person, der har lejet noget i fællesskab med en anden (andre)').

- 2) Det har i intetkøn – *et samleje* – i begyndelsen af 1800-tallet betydet 'vielse', 'bryllup'.
- 3) Det har ligeledes i intetkøn – *et samleje* – omkring år 1800 betydet 'det at ligge (i seng) sammen'. Ordbogen nævner følgende eksempel på denne betydning: "Samleje i een Seng er ubekvent og tilmed i Selskab med en sygelig eller syg Person, usundt." Eksemplet stammer fra *Kosmetisk Lommebog for Damer*, oversat af Rasmus Frankenau fra tysk til dansk i 1813.¹

¹ Originalen, *Kosmetisches Taschenbuch für Damen, zur gesundheitsmäßigen Schönheitspflege ihres Körpers durchs ganze Leben, und in allen Lebensverhältnissen*, er skrevet i 1811 af den tyske læge og kemiker Christian Heinrich Theodor Schreger.

Derudover nævnes i ODS også en fjerde betydning, nemlig en der er i tråd med den nutidige, formuleret sådan: 'den fysiske erotiske (kønlige) forbindelse ml. mand og kvinde (egl. paa et leje, i seng); legemlig omgang; coitus'.

Etymologisk set kommer ordet af det oldnordiske ord *samlag*, som betød 'sammenlægning'. Førsteleddet *sam-* har til alle tider betydet 'sammen', mens sidsteleddet *lag* 'lægning' har udviklet sig til *leje*. Den betydning der ligger i at 'ligge sammen på et leje' (jf. ovennævnte betydning 3), er så formentlig den der direkte har givet anledning til den nutidige betydning (jf. ovennævnte betydning 4). I *Den Danske Ordbog* (DDO), som er en ordbog over moderne dansk fra 1950 til i dag, defineres *samleje* sådan:

'seksuelt samvær mellem mennesker, typisk med henblik på gensidig nydelse og tilfredsstillelse – om både vaginal og anal penetration og i nyere tid også bredere om andre seksuelle aktiviteter'.

Denne definition er i øvrigt en ajourføring fra november 2020 af den tidligere langt snævrere definition (se også Hartling 2021):

'seksuelt samvær mellem to personer der indebærer indtrængen af penis i skeden (eller anus) og typisk med orgasme og sædudtømmelse som kulmination'.

HISTORIEN BAG SAM- OG SAMMEN

Sprogligt/etymologisk set er *samleje* altså noget man gør sammen. Ordet *sammen* refererer imid-



»

lertid ikke nødvendigvis til en gensidig handling. Gensidighed udtrykker vi på dansk normalt med ordet *hinanden* eller med visse verber på -s, fx *enes*, *forliges* og *skændes*. Ordet *sammen* kan dog – sammen med verber der beskriver handlinger – udtrykke gensidighed: Forbindelsen *tale sammen* er fx synonymt med *tale med hinanden*. Men *at ligge sammen i en seng* er en tilstandsbeskrivelse som man godt ville kunne bruge som en neutral skildring af to personer der ligger i en seng, selv om den ene ikke har lyst til at ligge der og ikke har givet samtykke til at den anden må ligge der.

Imidlertid har *sammen* i moderne dansk en lang række betydninger (jf. **DDO**), og i mange af de betydninger det kan bruges i, får man associationer til noget med *fællesskab*, *indbyrdes forbindelse*, *overensstemmelse*, *samarbejde* o.l.

Slår man *sam-* op i ODS og DDO (dvs. ordet *sammen* i forkortet form som førsteled), finder man netop følgende: "1. led angiver især dels identitet, ensartethed o.lgn., dels fællesskab, indbyrdes forbindelse o.lgn." (*olgn.* står for *og lignende*) (jf. **ODS**) og "bruges for at udtrykke overensstemmelse, fælles tilstedeværelse eller indbyrdes forbindelse" (jf. **DDO**).

Man kan altså konkludere at *samleje* etymologisk set ikke udtrykker en gensidig handling (jf. 'nogle ligger sammen på et lege'), men at ordet *samleje* med den nuværende betydning henviser til en aktiv handling (og altså ikke blot en tilstand hvor nogle ligger sammen), og at ordet *sammen* giver associationer til noget der sker i fællesskab, og dermed til noget der kræver samtykke.

Med en umiddelbar sproglig analyse af straffelovteksten kan man ikke sige at der er noget galt med formuleringerne. De siger én til én det de skal sige. Når det alligevel forekommer problematisk at anvende ordet *samleje* i lovteksten om voldtægt, er det netop pga. ovennævnte associationer og dermed de konnotationer ordet har. Af

samme grund er det svært at forestille sig offeret – hvad enten vedkommende er voksen som i stykke 1 eller et barn som i stykke 2 – være tilpas med at ordet *samleje* bliver brugt om hændelsen. Det understreger det problematiske ved at anvende dette ord i lovteksten.

PENETRATION OG COITUS

Men er der noget godt alternativ til ordet *samleje* i straffelovens § 216? Eneste synonym til *samleje* som man kunne forestille sig anvendt til beskrivelse af en voldtægt, er den faglige term *coitus*. Fordelen ved at bruge denne term er at den formentlig ikke vækker nogen uhensigtsmæssige associationer i konteksten seksuel vold. Ordet *coitus* kommer af det latinske verbum *coire*, som ordret betyder 'gå sammen/med', men denne etymologiske forbindelse fornemmes nok af de færreste. Ulempen er at ordet nok i det hele taget kendes af de færreste.

En anden mulighed ville være at bruge ordet *penetration* (eller *penetrering*), som meget konkret beskriver det som ville skulle beskrives i denne sammenhæng, nemlig '(uønsket) indtrængen af et legeme, stof el.lign.' (DDO). Vi er blevet gjort opmærksomme på at voldtægt i Istanbulkonventionen² (artikel 36, stykke 1.a) beskrives ved hjælp af netop ordet *penetrering* – som: "uden den pågældendes samtykke at foretage vaginal, anal eller oral penetrering af seksuel karakter af en anden persons krop ved hjælp af en kropsdel eller en genstand". Det kunne man evt. lade sig inspirere af i den danske lovtekst.

At ordet *samleje* indgår i gældende lovtek-

2 Istanbulkonventionen er Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (2011), som i Danmark trådte i kraft 1. august 2014.



ster der angår seksuel vold hvor den ene part gør noget mod den anden, er formentlig et levn fra ældre tider. I opslaget *samleje* i ODS står der, efter fjerde betydning nævnt ovenfor, direkte at ordet også (kan) anvendes ”om omgængelse mod naturen”. Dette udtryk brugtes ”om legemlig omgang ml. mennesker og dyr ell. legemlig omgang af unaturlig art ml. mennesker”, som man kan læse i ODS’ opslag *omgængelse*, betydning 3.2. Her kan man også læse følgende citat fra Christian V.s Danske Lov fra 1683 (i V.A. Sechers udgave fra 1891): ”Omgængelse, som er imod Naturen, straffis med Baal og Brand”.

Det kan minde os om at det er helt på sin plads indimellem dels at justere og modernisere sproget i vores love, dels at justere indholdet i lovene – sådan som det fx blev gjort 1. januar 2021, hvor netop loven om voldtægt blev ændret: Voldtægt er nu strafferetligt set voldtægt hvis der ikke foreligger et samtykke fra begge parter, jf. Hartling (2021).



REFERENCER

Hartling, Anna Sofie (2021). Bag om ordene: Samtykke og frivillighed. *Nyt fra Sprognævnet*, 2021/1.

VIDSTE DU ...

... at det altid er korrekt at skrive danske stednavne med å: Åbenrå, Ålborg, Århus, Fåborg, Grenå, Tåsinge, Tåstrup?

En del lokale myndigheder foretrækker imidlertid skrivemåderne med aa, fx Aabenraa, Aalborg, Aarhus, Grenaa, og disse ønsker fremgår af **Stednavneudvalgets liste over autoriserede danske stednavne**.



I de tilfælde hvor sådanne stednavne er medtaget i *Retskrivningsordbogen*, er navnene opført som dobbeltformer, fx

Grenlå (el. Grenaa) prop. (jf. § 3.2)

Grenlaa (el. Grenå) prop. (jf. § 3.2)

Du kan læse mere om brugen af Å og dobbelt-a i *Retskrivningsordbogen* § 3.

Mange grublende Dage ere gaaede forud

GRAMMATIK I 1800-TALLET SOM NØGLE TIL MODERNE NORMPROBLEMER

Eva Skafte Jensen og Jørgen Schack (red.)



ÅR MAN LÆSER GAMLE TEKSTER,

for eksempel fra 1800-tallet, giver det tit en oplevelse af gammeldags sprog.

Det er ikke kun ordforrådet og stavemåderne der virker gammeldags, det gør grammatikken også. Denne bog handler om hvordan en række grammatiske fænomener har været under forandring i de seneste 200 år, og hvordan forandringerne enten har resulteret i at det gamle helt er væk, eller har resulteret i mere end én korrekt måde at udtrykke tingene på.

Formålet med bogen er dels at give en indsigt i hvordan vi i dag er kommet til en situation med flere grammatiske muligheder, dels at give en indsigt i hvordan grammatik forandrer sig ligesom alle andre dele af dansk sprog (udtale, ordenes betydning osv.). Eksempler som *større end jeg* hhv. *større end mig* og *et frossent kyllingelår* hhv. *et frosset kyllingelår* er at finde i bogen.

For 200 år siden var det helt almindeligt at bøje verberne i ental og flertal, for eksempel *jeg gik* (ental), *vi ginge* (flertal). I mellemtiden er vi holdt op med at lave denne skelnen, og dermed er der ingen tvivl om hvordan verbet skal bøjes. Men i andre tilfælde lever det gamle videre ved siden af det nye. Man kan både sige og skrive *en virkelig imponerende forestilling* og *en virkelig imponerende forestilling*; begge dele er korrekt. *Virkelig* uden *-t* er i denne sammenhæng det gamle, formen med *-t* det nye.

Artiklerne i bogen er skrevet af forskere fra Dansk Sprognævn og fra universiteter i Danmark, Norge og Sverige.

Bogen henvender sig primært til sprogforskere og studerende ved sprogfagene på universitetet og andre højere læreanstalter. Men også andre med interesse for sprog vil kunne have gavn og glæde af bogen.



Udgivelsesdato: 12. december 2024

ISBN: 978-87-89410-91-3

Dansk Sprognævn's skrifter 54

ISSN: 0415-0155

Sider: 302

Vejledende pris: 299 kr. inkl. moms

Bogen kan købes hos boghandleren

Kontakt

Eva Skafte Jensen
mobil: 33 74 74 19
mail: esj@dsn.dk

Jørgen Schack
mobil: 33 74 74 21
mail: schack@dsn.dk

Forlagskontakt

Kirsten Lindø Dolberg-Møller
mobil: 33 74 74 17
mail: kld@dsn.dk



Avocadoscanner

?

Jeg har netop læst om en såkaldt avocadoscanner. Er det et ord I kender?

!

Ja, det er det. En avocadoscanner er, som man nok kan regne ud, en scanner der tester om en avocado er moden. Herhjemme kender vi nok først og fremmest avocadoscanneren fra Norge, som det fremgår af dette citat fra [dagens.dk](#)

23.10.2024:

”Avocadoen er en populær ingrediens i mange danske køkkener, men frustrationen ved at købe en umoden eller overmoden avocado er noget, de fleste kender.

Nu kan en ny teknologi være løsningen på dette velkendte problem, og Norge er frontløber med den første test af en avocado-scanner, som skal sikre, at forbrugerne får den perfekte avocado med hjem.”



Scanneren kan efter sigende inddele en avocado i fire kategorier: ’spis i dag’, ’moden og blød’, ’moden og fast’ samt ’vent et par dage’. Og dermed kan man altså finde den avocado der passer bedst til ens behov.

Avocadoscanneren kendes også fra Sverige, hvor ordet er at finde på sidste års svenske [nyordsliste](#).

I øvrigt kan *avocado* såvel som *scanner* både skrives med *c* og *k* ifølge dansk retskrivning.

MHA



Fx, f.eks. og for eksempel



Jeg vil gerne vide hvilken forkortelse der er den mest almindelige: *fx* eller *f.eks.* Selv foretrækker jeg at skrive ordene helt ud, *for eksempel*, men for tiden skriver jeg sammen med nogle andre, og de vil gerne forkorte.



En søgning i Dansk Sprognævns korpus af avis-tekster fra perioden 2005-2020 på ca. 360 mio. ord viser at *fx* bruges 2.654 gange, mens *f.eks.* bruges 112 gange. Den meget korte forkortelse (*fx*) er altså langt den hyppigste. En søgning på de fuldt udskrevne ord (*for eksempel*) resulterer i 85.913 forekomster. Det ser således ud som om der er en tendens til at folk enten skriver ordene helt ud eller bruger den korte forkortelse, altså som om de ræsonnerer – skal der være forkortelse, så lad der være forkortelse!

I den sammenhæng er det interessant at du oplyser at du egentlig selv foretrækker at skrive ordene helt ud. Vi har nemlig bemærket en tendens hvor en del redaktører og enkeltpersoner foretrækker fuldt udskrevne former snarere end forkortelser, og der gives typisk to slags begrundelser.

Den ene, som er den ældste, hænger sammen med prisen på papir: I gamle dage gjaldt det om ikke at brede sig for meget, for det kostede papir. Nu til dags er papir blevet billigere; desuden er prisen på papir ikke mere så relevant, for det meste skrift bliver alligevel aldrig nedfældet på papir, men forbliver digitalt.

Den anden begrundelse hænger sammen med udbredelsen af de nye skriftlige kommunikationsformer som sms og forskellige former for

internetudvekslinger: I de tidlige tider var der en øvre grænse for hvor mange anslag man kunne slippe af sted med i sms og i chatforummer (typisk 140-160 anslag). Det resulterede i at man brugte mange forkortelser og i øvrigt fattede sig i korthed. Men den tid er forbi. I stedet anses det at skrive ordene fuldt ud som udtryk for læsevenlighed og respekt for læseren, måske netop fordi det at bruge forkortelser ikke mere kan motiveres med en øvre grænse for anslag. Når man skriver ordene fuldt ud, skal man gøre sig mere umage. På den måde har de fuldt udskrevne former i nogle kredse fået status af respektfulde former på bekostning af forkortelser.

Den omtalte tendens rammer dog ikke den slags forkortelser som kan opfattes som egentlige ord i egen ret. En del forkortelser er så etablerede at mange knap nok kender de ord de er forkortet af. Det gælder forkortelser som *Nato*, *aids*, *pdf* og *p.t.* (som er forkortet af *North Atlantic Treaty Organisation*, *Acquired Immune Deficiency Syndrome*, *portable document format* og *pro tempore*) og visse forkortelser som bruges i fagsprog, såsom *km/t* og *NaCl*. At skrive sådanne forkortelser helt ud ville næppe blive betragtet som læsevenligt.

ESJ

Dansk Sprognævn

- Ansvarshavende redaktør: Thomas Hestbæk Andersen
- Redaktion: Margrethe Heidemann Andersen, Kirsten Lindø Dolberg-Møller, Johanne Niclasen Mortensen og Michael Nguyen

- ISSN: 2446-3124
- Forsidefoto: © Kirsten Lindø Dolberg-Møller
- Layout: Pernille Kleinert
- DTP: René Malchow

Usignerede artikler og artikler med initialer giver udtryk for Sprognævnets mening. Artikler med navn giver ikke nødvendigvis i enhver henseende udtryk for Sprognævnets mening.

ASH	Anna Sofie Hartling
ESJ	Eva Skafte Jensen
JNM	Johanne Niclasen Mortensen
JS	Jørgen Schack
KLD	Kirsten Lindø Dolberg-Møller
MHA	Margrethe Heidemann Andersen
MR	Marianne Rathje
MN	Michael Nguyen
ORJ	Oliver Rix Johannsen
PJH	Peter Juel Henriksen
THA	Thomas Hestbæk Andersen
TW	Thomas Widmann
WIC	Winnie Collin

Nyt fra Sprognævnet udgives af Dansk Sprognævn. Tidsskriftet udkommer i udgangspunktet 3 gange om året og er gratis. Du kan tilmelde dig ved at sende en mail til tilmeld@nfs.dsn.dk. Så får du besked hver gang tidsskriftet udkommer. Hvis du senere vil afmelde, sender du en mail til frameld@nfs.dsn.dk.

Følg også Dansk Sprognævn på vores hjemmeside, på LinkedIn og på Facebook:

- Hjemmesiden: dsn.dk
- LinkedIn: [Dansk Sprognævn](#)
- Facebook: [Dansk Sprognævn](#)

Dansk
Sprognævn

Adelgade 119 B
5400 Bogense